

**William Somerset MAUGHAM**

## **Trở Về Tổ Ấm**

Dịch giả: Prusten

Trang trại của gia đình Meadows nằm ẩn mình trong thung lũng giữa những ngọn đồi vùng Somerset. Đó là một ngôi nhà cũ kỹ bằng đá được bao bọc bởi các kho thóc, tường rào và đất trồng. Trên một miếng đá được khắc rất công phu gắn ngay phía trên cánh cửa người ta có thể đọc được năm xây dựng ngôi nhà:

1763. Mặc cho năm tháng đã làm cho căn nhà rêu cũ nhưng nó vẫn đẹp lạ kỳ trong khung cảnh thiên nhiên với các hàng cây bao xung quanh. Toà lâu đài rất tự hào có một lối đi có hàng cây trồng hai bên dẫn vào một khu vườn được chăm tĩa cẩn thận.

Những con người sống ở đây cũng vững vàng, mạnh mẽ và giản dị như ngôi nhà vậy; điều tự hào duy nhất của họ là kể từ khi ngôi nhà được xây dựng, các thế hệ trong gia đình, đời này nối tiếp đời sau đều sinh ra và mất đi ngay trong chính ngôi nhà này mà không có một ngoại lệ nào cả. Trong vòng ba trăm năm họ đã khai phá và trồng trọt các vùng đất xung quanh. Ông George Meadows năm nay năm mươi tuổi và bà vợ kém ông chừng một, hai tuổi. Thời trai trẻ, cả hai đều là những con người dũng cảm và chân thật; và cả những đứa con của họ, hai trai hai gái cũng

đều xinh đẹp và khỏe mạnh. Không giống như những người trẻ tuổi thời nay là đi đây đó đuổi tìm theo những bóng hồng hoặc những chàng hiệp sỹ, họ ở lại nông trang và lấy làm tự hào vì điều đó. Tôi chưa bao giờ gặp một gia đình nào lại gắn kết với nhau đến vậy. Vui vẻ, yêu lao động, chan hoà với mọi người, gia đình nhà Meadows có một cuộc sống hoà hợp trọn vẹn đến nỗi có thể ví với một bản giao hưởng của Beethoven hoặc một bức tranh của Titien. Họ sống hạnh phúc và họ xứng đáng được như vậy. Nhưng người chủ của cơ ngơi đó lại không phải là ông George Meadows (đúng ra là phải như vậy) mà là mẹ của ông. Và theo như mọi người nhận xét thì ông con trai chỉ bằng một nửa của bà. Đó là một người phụ nữ bảy mươi tuổi, to lớn, cứng rắn và trang nghiêm với mái tóc màu ghi và một đôi mắt ánh lên vẻ tinh quái cho dù gương mặt đã có nhiều nếp nhăn. Tiếng nói của bà rất có trọng lượng trong gia đình và ở trang trại; nhưng bà lại rất hài hước và quyền lực chuyên chế của bà lại chứa đựng trong đó lòng tốt. Bà luôn làm cho mọi người cười vì những câu chuyện tiểu lâm và rồi tất cả thường kể đi kể lại câu chuyện của bà. Đó là một người phụ nữ chín chắn trong công việc và không ai có thể lừa được bà. Đó là một bà chủ thực thụ.

Một ngày nọ, bà vợ ông George (với chúng tôi thì chỉ có một bà Meadows, đó là bà chủ trang trại còn con dâu của bà - vợ ông

George chỉ được gọi là bà George) đã chặn tôi lại khi tôi đang trên đường trở về nhà, bà ta trông rất hốt hoảng.

- Ngài thử đoán xem có chuyện gì đã xảy ra ngày hôm nay?- Bà George hỏi tôi. Bác George Meadows đã trở về đây. Ngài có nhớ không, cái ông mà đã từng ở Trung Quốc ấy.

- Nhưng tôi tưởng ông ấy chết rồi cơ mà.

- Thì chúng tôi cũng thế.

Tôi đã được nghe kể câu chuyện về ông bác George này đến cả chục lần và câu chuyện này rất thú vị vì nó mang âm hưởng của những bản ballade cổ điển: rất hiếm khi có thể gặp được một câu chuyện cảm động đến như vậy trong thực tế. Ông bác George và cậu em Tom cách đây năm mươi năm đã từng cùng say mê bà Meadows, thời mà bà còn mang cái tên Emily Green và khi bà và ông Tom lấy nhau thì ông George bỏ đi.

Ông đã tới bờ biển Trung Quốc và dừng chân ở đó. Cách đây chừng hai mươi năm, thỉnh thoảng ông lại gửi quà cho mọi người trong gia đình; sau đó thì không ai nhận được tin tức của ông nữa. Khi ông Tom chết, vợ ông đã gửi thư thông báo cho ông George nhưng không nhận được thư trả lời và tất cả mọi người đều đi đến kết luận là bác George đã chết. Nhưng cách đây hai, ba ngày gì đó cả gia đình đã rất bất ngờ khi nhận được bức thư của bà giám đốc Trung tâm điều dưỡng thủy thủ ở

Portsmouth. Trong thư bà ta thông báo rằng từ mười năm trở lại đây, ông George Meadows do bị bệnh thấp khớp rất nặng nên đã được nuôi dưỡng tại trại và giờ đây khi linh cảm cái chết sắp đến gần ông có nguyện vọng muốn được trở về căn nhà nơi ông đã sinh ra.

Albert Meadows, con trai tôi đã đến Portsmouth để đón ông trên chiếc xe Ford, còn cả gia đình thì đang bồn chồn chờ đón ông trở về.

- Ngài hãy nghĩ mà xem, bà George nói, đã năm mươi năm kể từ ngày bác ấy ra đi, không biết thằng Albert có đón được bác ấy không.

- Thế mẹ chồng bà, bà Meadows thì nghĩ sao về tất cả chuyện này?

- Ôi, Ông biết bà ấy rồi đấy. Bà ấy cứ cười một mình trong phòng thôi. Tất cả những gì bà ấy nói đó là: "Khi ông ấy ra đi ông ấy là một chàng thanh niên đẹp trai nhưng không được nghiêm túc bằng em trai ông ấy". Chính vì lí do đó mà bà đã chọn bố chồng tôi. Bà còn nói thêm rằng: "Nhưng chắc chắn là ông ấy đã thay đổi và chín chắn hơn nhiều rồi".

Bà George đã đề nghị tôi nếu muốn hãy qua chơi nhà họ để gặp ông bác George. Với sự ngây thơ của một phụ nữ nông dân không bao giờ đi đâu xa hơn thủ đô Luân đôn bà nghĩ rằng chuyến phiêu lưu ở Trung Quốc có thể làm cho chúng tôi thân

thiện với nhau hơn. Tất nhiên là tôi đã đồng ý. Khi tôi đến thì cả gia đình đang quây quần trong căn bếp cũ, rộng và được lát bằng đá liếc hái. Bà Meadows ngồi thẳng thắn trong chiếc ghế quen thuộc của bà gần lò sưởi và tôi thấy rất thú vị khi nhận thấy rằng tối nay bà mặc chiếc váy lụa đẹp nhất của mình, còn con trai và con dâu của bà ngồi quanh chiếc bàn cùng với các con và ở phía bên kia của lò sưởi là một người đàn ông già nua ngồi trong chiếc ghế. Ông ta trông rất gầy gò, cảm tưởng như chỉ còn da bọc xương giống như đang khoác một chiếc áo cũ kỹ và quá rộng lên người. Khuôn mặt của ông nhăn nheo vàng bủng và răng của ông đã rụng gần hết.

Tôi tiến đến bắt tay ông.

- Tôi rất mừng khi thấy ông đã trở về bình yên vô sự, ông Meadows - tôi nói với ông ta.

- Thuyền trưởng Meadows - ông đính chính lại.

- Ông đã cố gắng đi bộ vào đến nhà đấy, đứa cháu Albert nói.

Khi xe đến lối vào nhà, ông đã bắt cháu dừng xe lại và ông muốn đi bộ vào nhà.

- Mọi người nên biết rằng đã từ hai năm nay tôi không bước chân khỏi giường! Họ đã chuyển tôi xuống một chiếc băng ca để đưa ra xe ô tô. Tôi đã nghĩ rằng mình sẽ không bao giờ còn có thể đi được, nhưng khi tôi nhìn thấy những hàng cây du này trên lối vào nhà thì tôi nghĩ đến người em của tôi đã từng rất rất tự hào vì

hàng cây này và tôi bỗng cảm thấy muốn bước đi. Tôi rời căn nhà này đã năm mươi hai năm, ra đi trên đôi chân của mình trên lối đi này và giờ đây tôi cũng muốn quay trở về nhà trên chính đôi chân của mình.

- Theo tôi như thế là không tốt đâu, bà Meadows nói.

- Điều đó làm cho tôi thấy thoải mái. Đây là lần đầu tiên sau mười năm tôi lại cảm thấy mình mạnh khỏe. Tôi sẽ chết sau bà đấy, Emily.

- Đừng có tin chắc quá như thế!-bà trả lời.

Tôi nghĩ rằng đã từ nhiều năm nay chưa có ai gọi bà Meadows bằng tên thời con gái của bà. Tôi cảm thấy hơi ngạc nhiên khi thấy người đàn ông này cho phép mình được tỏ ra suồng sã với bà Meadows. Bà nhìn ông với ánh mắt tươi cười và láu lỉnh còn ông George cũng nở một nụ cười tươi để lộ hàm răng đã rụng gần hết ra khi nói chuyện với bà. Tất cả đã quan sát một cách tò mò cuộc gặp gỡ sau nửa thế kỷ này của hai con người già cả; và trong thời gian qua, ông đã từng yêu bà còn bà lại yêu một người khác! Tôi tự hỏi không biết họ có nhớ về những tình cảm của họ thời đó và về những gì họ đã từng nói với nhau không. Tôi không biết là ông George lúc này có cảm thấy lạ thường không khi ông đã bỏ lại gia sản, bỏ lại căn nhà của cha ông để đi sống lưu vong vì người phụ nữ này?

- Thế ông có lập gia đình không, thuyền trưởng Meadows?-tôi

hỏi ông

- Chưa bao giờ, - ông trả lời với giọng hơi run và ông mỉm cười.

Tôi đã biết quá rõ phụ nữ.

- Đây là ông nói! - bà Meadows đáp lời. Nếu mà tất cả mọi người đều biết được sự thật thì tôi cũng sẽ không thấy ngạc nhiên khi biết rằng ông đã có đến nửa tá các cô da đen.

- Ở Trung quốc các cô gái có màu da vàng chứ không phải màu đen, Emily, nếu bà không biết điều đó thì tôi thực sự ngạc nhiên đấy.

- Chính vì thế mà họ đã làm ông đổi màu da đấy.! Khi vừa nhìn thấy ông, tôi đã tự bảo mình là ông đã bị bệnh vàng da!

- Tôi đã nói là tôi sẽ không lấy ai khác ngoài bà, Emily và tôi đã giữ lời hứa.

Khi nói những lời này ông hoàn toàn không thể hiện một chút gì căm hận hay yêu thương mà chỉ đơn giản là một sự ghi nhận cũng giống như khi ông tuyên bố: "Tôi đã nói là tôi sẽ đi bộ ba mươi cây số và tôi đã giữ lời hứa". Dường như có một chút thoải mái trong giọng nói của ông.

- Vậy ra là ông sẽ hối hận nếu như ông lấy tôi— bà thêm vào.

Tôi ở lại nói một vài câu chuyện về đất nước Trung quốc với ông già.

- Tôi quen thuộc tất cả các cảng biển của Trung Quốc như trong lòng bàn tay mình vậy. Tôi đã đến tất cả các nơi mà tàu thuyền

có thể vào được. Thậm chí nếu ngài có ngồi nghe tôi kể trong suốt sáu tháng thì tôi cũng không thể kể hết được một nửa những gì mà tôi đã trải qua và nhìn thấy trong suốt thời trai trẻ.

- Nhưng theo những gì mà tôi biết, thì ít nhất có một thứ mà ông đã đề tuột mất - bà Meadows nói, cũng với nụ cười giễu cợt nhưng không còn vẻ tinh quái nơi khoé mắt - đó là cơ nghiệp của gia đình.

- Tôi không phải là loại người thích tích góp tiền bạc, khẩu hiệu của tôi là: kiếm được bao nhiêu thì tiêu bấy nhiêu. Nhưng có một điều mà tôi muốn nói ra để biện hộ cho mình đó là nếu được làm lại thì tôi sẽ làm lại đúng như thế. Và không phải ai cũng có thể nói được như vậy.

-Ồ đúng là như vậy đấy!- tôi nói.

Tôi nhìn ông già với sự kính trọng và lòng khâm phục. Đó là một người đàn ông già nua, móm mém, bại liệt và hoàn toàn kiệt sức nhưng ông lại đã rất thành công trong cuộc đời mình vì ông cảm thấy hoàn toàn thoả mãn với nó. Khi tôi chào tạm biệt ông để ra về, ông đã đề nghị tôi hãy đến chơi ngày mai và nếu đất nước Trung Quốc làm tôi quan tâm thì ông sẽ kể cho tôi nghe tất cả các câu chuyện mà tôi muốn.

Sáng hôm sau, tôi quyết định đến xem bà chủ trang trại có muốn tiếp đón tôi không. Tôi đi vào con đường có hai hàng cây du và



bước vào vườn nơi tôi nhìn thấy bà Meadows đang hái hoa. Tôi chào bà và bà ngừng lên. Bà đang ôm trong tay một bó hoa trắng lớn. Tôi nhìn về hướng ngôi nhà và nhận thấy rằng tất cả các tấm rèm cửa đều được kéo lại. Tôi thấy ngạc nhiên vì bà Meadows rất thích ánh sáng mặt trời.

Bà đã từng hay nói rằng “Chúng ta sẽ có rất nhiều thời gian sống trong bóng tối đó là khi chúng ta chết”

- Thuyền trưởng Meadows thế nào rồi thưa bà? – tôi hỏi.

- Thì vẫn như đang ở trên mây ấy!- bà trả lời. Sáng nay khi Lizzie mang trà lên thì đã thấy ông ấy chết rồi.

- Chết rồi ư?

- Ông ấy chết khi đang ngủ. Tôi vừa mới hái hoa để đặt trong phòng của ông ấy. Tôi rất mừng vì ông ấy đã được chết ngay tại căn nhà của tổ tiên. Đối với những người nhà Meadows thì đó là điều đáng được coi trọng nhất trên đời.

Mọi người trong gia đình tôi hôm trước đã rất vất vả mới thuyết phục được ông ấy đi nghỉ. Ông ấy đã kể về tất cả những gì đã xảy đến với ông trong quãng đời đã qua. Ông đã cảm thấy rất hạnh phúc khi được trở lại ngôi nhà yêu quý của mình. Ông cảm thấy thật tự hào khi đã tự mình đi bộ vào nhà mà không cần ai giúp đỡ và ông còn nói chắc rằng ông sẽ sống ở đây thêm hai mươi năm nữa. Nhưng Chúa trời đã sắp đặt mọi chuyện thật tuyệt vời bằng cách đặt dấu chấm hết vào đúng lúc.

Bà Meadows hít lấy hương thơm từ bó hoa trắng bà vẫn ôm trên tay.

- Tôi rất hạnh phúc vì ông ấy đã trở về, bà nói. Sau đám cưới với ông Tom và sau khi ông George bỏ đi, thật sự là tôi đã không bao giờ biết chắc được là sự lựa chọn của mình có đúng hay không.

**Prusten dịch**